

Nr 158.

Av herr **Lundström** i Göteborg, *om inrättande av en professur i psykologi vid Uppsala universitet.*

Under åttonde huvudtiteln punkt 56 har Kungl. Maj:t äskat ett anslag av 1,000 kronor för det psykologiska laboratoriet vid Uppsala universitet. Var och en, som genomläser motiveringen för detta lilla anslag — det enda som hittills begärts från staten för upprätthållande vid rikets största universitet av psykologiska laborationer, vilka i övrigt måste bedrivas därstädes genom enskild offervillighet — får ett starkt intryck av vilken sorgligt tillbakaskjutet ställning den experimentella psykologien, trots sin ytterligt framskjutna plats i samtidens forskning, intager i Sverige och enkannerligen i Uppsala. Vid Lunds universitet inrättades för några år sedan en professur i psykologi och pedagogik, och som man till densamma lyckades förvärva en forskare med synnerligen framstående kompetens på båda områdena, blev här åtminstone provisoriskt sörjt även för psykologien. Med professuren i pedagogik i Uppsala har däremot helt naturligen, i betraktande av den stora mängden studerande och examinander i pedagogik vid detta universitet, ingen annan vetenskap kunnat förenas, och att psykologiska laborationer och experimentell psykologisk forskning därstädes i alla fall kunnat upprätthållas, har i huvudsak berott på offervillighet och intresse hos en docent i ämnet. Att detta förhållande icke i längden kan fortvara eller ens är lämpligt och värdigt, ligger i öppen dag. Också har humanistiska sektionen i Uppsala redan i april förra året beslutat hemställa om anslag för en laboratoriefattning i ämnet, och det lär, efter vad jag inhämtat, bero på en i min tanke missriktad blygsamhet hos universitetets »petita-kommitté», att detta förslag icke blev genom konsistoriet frambefordrat till kansler och Kungl. Maj:t och att alltså något äskande

i detta avseende icke kan från Kungl. Maj:t föreligga till 1914 års Riksdag. Jag tillåter mig här bifoga den utredning, som vid ärendets behandling i sektionen förebragtes av professorn i pedagogik B. Hammer, och jag vill tillägga, att den motivering han framlägger synes mig tala starkt icke blott för en laboratorbefattning, utan för en självständig professur. Vetenskapen om människosjälens gåtor är så oerhört viktig och så sant mänsklig, att en kulturstat som Sverige synes böra upprätthålla åtminstone *en* professur helt avsedd för forskning och undervisning i denna vetenskap.

Ehuru jag väl vet, att ett så viktigt förslag och därtill ett krav på ett ordinarie anslag icke bör komma från enskild motionär, synes det mig i alla fall vara så viktigt, att frågan på allvar väckes till liv, att jag vågar föreslå,

att Riksdagen måtte i staten för Uppsala universitet uppföra en professur i psykologi med vanliga avlöningsförmåner ävensom för ändamålet höja det ordinarie anslaget till samma universitet med 7,500 kronor.

Stockholm den 26 januari 1914.

Vilh. Lundström.

Bilaga.

Prof. B. Hammers förslag om en lärarbefattning i experimentell psykologi vid Uppsala universitet.

Till humanistiska sektionen.

Det torde vara obestriddigt, att ett tidsenligt universitet inom ramen av sin ämneskrets ej får sakna den allmänna vetenskapen om själslivet, psykologien. Detta gäller i lika hög grad, vare sig man tänker på universitetets uppgift att bedriva rent vetenskaplig forskning eller på dess icke mindre viktiga åliggande att ombesörja den högre fackutbildning, som utövande av prästens, juristens, läkarens, lärarens och ämbetsmannens kall förutsätter.

Sedan mer än tre decennier tillbaka existerar psykologien såsom en empirisk specialvetenskap, arbetande med sina egna problem och forskningsmetoder. Till ej ringa del ha dessa metoder och problemställningar varit experimentellt-naturvetenskapliga; förklarligt nog, då man besinnar å ena sidan själslivets nära samband med dess kroppsliga bärare, å andra sidan den därmed sammanhängande omständigheten, att det företrädesvis varit naturforskare och läkare — låt vara sådana med starka filosofiska intressen — som skapat den nya psykologien: en Fechner, Lotze, Helmholtz, Wundt. Likväl har psykologien länge bevarat ett intimt samband, ofta i form av personalunion, med filosofien, inom vilken ju psykologi av mer eller mindre konstruktiv art redan i gamla tider idkats. Detta band har emellertid, såsom naturligt är, blivit allt mera ohållbart ju mer det psykologiska forskningsområdet under sin enormt snabba utveckling vidgats och komplicerats.

Denna psykologiens utveckling, som jag i det följande skall närmare belysa, är av tvåfaldig art. Å ena sidan ha *metoderna* förbättrats och förökats. Det sistnämnda särskilt därigenom, att experimentet, som till en början rörde sig inom sinnespsykologiens svär, förts in på allt flera nya områden såsom tänkandets, sinnesrörelsernas, viljetryttringarnas och andra det högre själslivets gebit, samt därigenom att det experimentella förfaringssättet kompletterats med andra exakta metoder t. ex. systematisk iakttagelse, patologisk observation, statistik. Å andra sidan har *forskningsområdet* betydligt utvidgats, i det att psykologien trätt i växelverkan med ett flertal andra vetenskaper och dragit inom sin studierayon allt flera livsområden. Så t. ex. ha de gamla förbindelserna mellan psykologi och medicin givit upphov till tre omfattande specialiteter: *patopsykologi*, *psykoterapi*, *kriminallpsykologi*. Den sistnämnda och dess sidogren *vittnespsykologien* ha fört psykologien i livlig rapport med juridiken. För teologien har psykologien fått en viss betydelse i och genom de senaste decenniernas *religionspsykologiska* forskningar. På allra sista tiden har även tillkommit en s. k. *yrkespsykologi* som söker experimentellt studera yrkesarbetet i dess skiftande former med hänsyn till teknik, prestation, personurval (yrkesval), »Wissenschaftliche Betriebsleitung» m. m. Härtill är att lägga sådana redan länge bearbetade områden som

folkpsykologien (= studiet av människan såsom levande i ett samhälle, alltså: undersökning av seder och bruk, språket, de mytologiska företeelserna), *differential-* eller *individualpsykologien* (studiet av själslivets variationer hos individer, folk, klasser, kön etc.), den *psykologiska estetiken*, *djurpsykologien*, för att ej tala om den *pedagogiska psykologien*, som i våra dagar utdifferentierats till en särskild disciplin.

I detta sammanhang må anföras några siffror, som belysa den psykologiska vetenskapens nuvarande omfattning och vetenskapliga standard.

1. Enligt den förteckning över *all utkommande psykologisk litteratur*, vilken sedan länge årligen publiceras i de större psykologiska tidskrifterna (»Psychological Index»), uppgick antalet ifrågavarande publikationer (böcker, tidskriftsartiklar etc.) under vart och ett av åren 1909—11 till omkring 3,100.

2. Antalet rent psykologiska *facktidskrifter* är för närvarande lågt beräknat omkring 40 (häri äro då exempelvis icke de pedagogiska tidskrifterna inräknade).

3. Psykologiens akademiska position i form av professorer, laboratorier och dylikt har visserligen ännu ej nått en nivå, som fullt svarar emot den nyss antydda rika produktionen inom ämnet. Men att den ändock i utlandet är relativt gynnsam, synes av den i bilaga 1 presenterade tablån över psykologiska laboratorier och lärarebefattningar vid de viktigaste kulturländernas universitet. Av densamma framgår bland annat följande:

a) Ordinarie professorer i *enbart* psykologi (eller experimentell eller fysiologisk psykologi eller dylikt) finnas vid bland annat följande universitet:

London, Paris, Genève, Lausanne, Palermo, Rom, Turin, Barcelona, Madrid och vid alla de större amerikanska universiteten (vid 13 amerikanska universitet finnas sammanlagt 18 ordinarie professorer).

Extra ordinarie professorer eller »assistant professors», »lecturers» (England) i *enbart* psykologi i: London (3), Cambridge, Oxford, Edinburg, Graz, Budapest, Genève, Neapel, Köpenhamn, Tokio, och vid 8 amerikanska universitet sammanlagt 12.

Med avseende på de tyska universiteten må erinras därom, att av dess filosofi-professorer många faktiskt *äro* professorer i experimentell psykologi. Experimentalpsykologer ha nämligen erövrat ett betydande antal dylika professorer på bekostnad av egentliga filosofer — ett i Tyskland allmänt överklagat förhållande, vilket enligt initierades åsikt kommer att leda till ett hastigt inrättande av separata psykologi-professorer vid de tyska universiteten. Sedan detta nedskrivits, har denna sak tillspetsats därhän, att mer än ett hundra akademiska lärare i filosofi i Tyskland, Österrike och Schweiz i en offentlig förklaring fäst de filosofiska fakulteternas och universitetsstyrelsernas uppmärksamhet på förhållandet och dess vådor för filosofiens studium på samma gång de uttala, att »den experimentella psykologiens arbetsområde i och med denna vetenskaps glädjande uppsving vidgats därhän, att den sedan länge erkännes såsom en självständig disciplin, vars bedrivande kräver en forskares hela arbetskraft». Se vidare bilaga 1 b!

b) De psykologiska laboratoriernas standard är å en del oss mera intresserande platser sådan följande tabellutdrag utvisar:

<i>Antal studenter</i>	<i>Årsanslag</i>	<i>Laboratoriets storlek</i>
3000 Köpenhamn	1000 kr.	»Ett nytt skall snart byggas»
8200 Berlin	4400 mk.	9 rum
5000 Leipzig	2000 »	14 »
4000 Bonn	2100 »	11 »
1400 Würzburg	3150 »	16 »
2700 Göttingen	1200 »	12 »
3400 Cambridge (Engl.)	?	15 »
3400 Edinburg	£ 7—800 (totals:a)	3 »
1500 Genève	500 frs	4 »
Graduate students:		
1700 New York	\$ 1300	15 » (+ 2 mindre laboratorier)
Chicago	\$ 1500	över 30 »
600 Baltimore	\$ 1500 (2000)	5350 kvfot
200 Standard (Calif.)	\$ 800	15 rum

Förestående uppgifter stödja sig på skriftliga meddelanden från ett större antal akademiska representanter för psykologi och filosofi i olika länder, till vilka en cirkulärskrivelse utsänts med förfrågning i ämnet.

En sista fråga i detta cirkulär avsåg ett uttalande från adressatens sida, huruvida det kunde anses önskvärdt, att vid ett sådant universitet som det i Uppsala, där 2 professorer i filosofi, 1 i pedagogik samt ett psykologiskt laboratorium med 20 à 30 laboranter per termin finnas, psykologien bleve ett självständigt ämne och följaktligen erhöles egen lärostol. Det torde ha sitt särskilda intresse att taga del av några av de erhållna svaren, vilka därför här nedan meddelas.

Professor Harald Höfding, Köpenhamn, skriver:

»Som svar — — — — — skal jeg bemaerke, at Psykologien, isaer naar den dyrkes paa experimentel Måde, meget vel kan legge Beslag paa en Universitetslaerers hele Arbejdskraft og at derfor Oprettelsen af en saadan Plads er ønskelig. Ogsaa Professorerne i Filosofi maa selvfølgelig dyrke Psykologien, men der stilles dem saa mange andre Opgaver, at en selvstaendig psykologisk Post ogsaa fra deres Synspunkt er ønskelig. — — — — —».

Den experimentella psykologiens representanter i våra grannländer, Danmark och Norge, skriva:

Prof. Alfr. Lehmann, Köpenhamn:

— — — — — »Derom er dog vist alle Sakkyndige enige, at Psykologien i vore Dage er en saa omfattende Videnskab, at den kraever et Menneskes hele Arbejde; det vil naeppe vaere muligt for nogen, tilfredsstillende at bestride baade Psykologi og Filosofi. Isaer Psykologiens matematisk-naturvidenskabelige Forudsetninger fordrer en større fagvidenskabelig Indsigt paa disse Omraader end Filosofen kan faa Tid og Lejlighed til at skaffe sig. Da Psykologien tillige er et vaesenligt Grundlag for Filosofien, maa Fagpsykologen dog billigvis kunne gøre Fordring paa Ligestilling med Filosoferne vid Universitetet . . .»

Prof. An. Aall, Kristiania:

— — — — — »Jeg holder oprettelsen av en selvstaendig laerestol i psykologi for et av de aller mest paakraevete skridt et tidsmaessig inrettet universitet kan

foreta, og noterer mig, at dette var avgjort den overbevisning som rådet i Tyskland, der jeg selv i sin tid virket (som Privatdocent), og der det ved oprettelsen av nye universiteter, resp. omdannelsen av gamle, blev anset for en av de allervigtigste opgaver at sørge for en tidsmaessig og selvstaendig undervisning i psykologien.»

Prof. C. Spearman, London, en av Englands främste experimentalpsykologer, säger:

— — — — — »In my experience, it is impossible for Psychology to be managed satisfactorily except as an independent department. Among other reasons, subordination to any other department — whether philosophy, physiology or education — seems to impede the adoption of the methods upon which the science of psychology is now essentially based. Moreover, the present status of this branch appears to me fully to warrant the status of a University Chair.»

Prof. Ed. Claparède, Genève, uphovsmannen till det bekanta »Institut J. J. Rousseau» i Genève:

— — — — — »Il me semble indispensable que la Psychologie expérimentale, qui est une science naturelle, une partie de la biologie, qui travaille avec des méthodes scientifiques (mesures, statistiques, etc.) possède une chaire distincte, et soit complètement séparée de la Philosophie. C'est aussi l'opinion de *M. Flournoy*.» (Ordinarie prof. i exp. psykologi i Genève.)

Den välkände psykologen *Prof. Max Meyer, Columbia*, gör följande uttalande:

— — — — — »Natürlich muss die Psychologie selbständiges Fach sein. Wenn man mir einen Lehrstuhl unter anderen Bedingungen anböte, würde ich ihn nicht annehmen. Die Psychologie hat keine engeren Beziehungen zur Philosophie oder Pädagogik als zur Physiologie oder Litteratur. Nur ihre praktischen Beziehungen zur Pädagogik sind besonders gross. Ich finde es erstaunlich, dass die Universität Upsala noch keine ordentliche Professur der Psychologie besitzt.»

Professorn i experimentell psykologi vid medicinska fakulteten i Rom *Sante de Sanctis*, känd även såsom psykiatriker, säger:

— — — — — »Credo che — date le condizioni della loro Universitàsia indispensabile, nell'interesse degli studi scientifici, la nomina di uno Psicologi ufficiale purché la Psicologia venga insegnato come scienza sperimentale e naturale.»

Den fysiologisk-experimentella psykologiens egentliga skapare, *Prof W. Wundt, Leipzig*, yttrar:

— — — — — »Ich bin der Ansicht, dass eine Universität bei dem gegenwärtigen Zustand der philosophischen Wissenschaften eine Professur speziell für Psychologie, ins besondere experimentelle nicht entbehren sollte. Auch scheint mir die rege Beteiligung der Studierenden an den Uebungen des Herrn Dr. Alrutz entscheidend dafür zu sprechen. Ich bin aber zugleich der Ansicht, dass die Psychologie als Lehrfach nicht, wie manche wollen, von der Philosophie absolut getrennt werden sollte. Ich halte vielmehr den Zusammenhang mit den anderen philosophischen Fächern nicht bloss für wünschenswert, sondern für unerlässlich, derart, dass es zweckmässig ist, wenn der Psychologe sich zugleich an den sonstigen, besonders den der Psychologie näher liegenden philosophischen Disciplinen, z. B. Erkenntnistheorie, Naturphilosophie, Anthropologie, beteiligt.»

Den differentiella psykologiens systematiker, vittnespsykologiens grundläggare, *prof. William Stern, Breslau*, uttalar sig sålunda:

— — — — — »In Deutschland besteht jetzt ein lebhaftes Bestreben, neben den philosophischen Professuren selbständige psychologische Professuren zu schaffen. Dies liegt auch im Interesse der Philosophieprofessoren selbst; denn es ist öfter der Fall vorgekommen, dass eine Philosophieprofessur von einem Psychologen besetzt wurde, der der Philosophie nur sekundäres Interesse entgegenbrachte. Andererseits verlangt der gegenwärtige Stand der Psychologie eine volle Arbeitskraft und auch die Lehraufgabe ist so umfangreich, dass jede mittlere und grössere Universität ihren eigenen psychologischen Lehrstuhl nötig hätte.»

Den bekante pedagogen *prof. W. Rein, Jena*, yttrar följande:

— — — — — »Ich halte es für wünschenswert, dass an jeder Universität ein besonderer Lehrstuhl, u. sei es zunächst nur ein ausserord., für Psychologie errichtet werde; auch aus dem Grunde, um zu verhüten, dass die Ordinarie der Philosophie nach und nach von den Psychologen erobert werden. Die Gefahr liegt in Deutschland bereits vor.»

Prof. G. E. Müller, Göttingen, ordf. i »Deutsche Gesellschaft für experimentelle Psychologie», svarar kort och gott:

— — — — — »Eigener Lehrstuhl für Psychologie sehr angezeigt.»

Prof. O. Külpe, Bonn, en högt ansedd filosof och psykolog, upphovsman till den s. k. Würzburger skolan, vilken har förtjänsten av experimentets införande inom tankelivets psykologi, säger:

»Das halte ich für sehr wünschenswert, zumal Upsala über einen so ausgezeichneten Psychologen, wie Alrutz, verfügt.»

I ungefär samma riktning, som de här citerade, gå även de många andra uttalanden, som kommit oss tillhanda från psykologer av vitt skilda riktningar och nationaliteter.

* * *

Om vi efter denna blick på psykologiens positioner i utlandet taga i betraktande dess ställning i vårt eget land, blir totalintrycket en i och för sig intressant bekräftelse på riktigheten i den karaktäristik av det svenska folklynnat, som en ärad medlem av denna sektion, i en berömd offentlig inlaga formulerat i rubriken »Bristen på psykologi».

Vid det sydsvenska universitetet finnes visserligen sedan två år tillbaka en professur i psykologi och pedagogik. Men detta är på sin höjd en halv professur i psykologi, vilket framgår därav, att pedagogiken av alla vederbörande betecknats såsom det väsentliga ämnet. Beträffande Uppsala universitet, vårt äldsta och största, är situationen den, att där icke finnes någon fast lärareplats av något slag i psykologi. Likväl har just i Uppsala både vetenskapliga forskning och regelbunden undervisning i experimentell psykologi relativt länge förefunnits. Av ifrågavarande *undervisning* är särskilt beaktansvärd den *laborationskurs i experimentell psykologi*, som nu under fyra års tid förekommit och vilken, på grund av det stora och stigande antalet deltagare (respektive 30 och 29 under höstterminen 1912 och vårterminen 1913) måst givas varje termin. Denna kurs är ur många synpunkter ett viktigt och värde-

fullt led i den akademiska undervisningen; jag tänker härvid dels på dess propedeutiska betydelse för studiet av flera universitetsämnen, dels på dess värde för blivande lärare i psykologi — ej blott vid de allmänna läroverken utan även vid folkskoleseminarierna — tack vare den praktiska förtrogenheten med psykologisk experimentalteknik, som deltagande i en dylik laborationskurs skänker. Förutom denna elementära laborationskurs har även föranstaltats en laborationskurs nr 2 samt speciallaborationer för mera försigkomna. Dessa kurser och det därmed förbundna övertaget av laborationer samt ty åtföljande granskning och diskussion av redogörelser och försöksprotokoll kräva ett ganska betydande arbete av kursledaren: den elementära kursen omfattar 8—10 dubbeltimmar i form av föreläsningar, demonstrationer och utdelning av laborationsuppgifter; laborationer försiggå sedan varje dag i veckan, granskning av redogörelser kräver inalles omkr. $2\frac{1}{2}$ —3 timmar pr laborant. Rörande kursernas innehåll m. m. hänvisas till bilaga 2.

Hela denna kvantitativt omfattande och ur akademisk studiesynpunkt ej oviktiga psykologiundervisning är emellertid beroende på synnerligen osäkra och tillfälliga omständigheter. Det psykologiska laboratoriet utgöres av ett par av fysiologiska institutionens prefekt provisoriskt upplåtta arbetsrum i nämnda lokal; den psykologiska attiraljen, som visserligen, tack vare växelutbyte med det fysiologiska laboratoriets, kan nöjaktigt fylla undervisningens krav, är anskaffad förmedelst privat donerade medel, vilka nu äro till fullo konsumerade och läraren i experimentell psykologi honoreras med ett tillfälligt rörligt docentstipendium, vilket innehafts i 3 år, nyligen förlängts för ytterligare 2 år och sedan icke längre torde kunna för ändamålet påräknas, enär innehavaren vid de två årens utgång åtnjutit docentstipendium i sammanlagt 6 år.

Det torde icke kunna anses, att psykologiens ovan angivna situation i vårt land i allmänhet och vid Uppsala universitet i synnerhet står i rimligt förhållande till detta ämnes betydelse ur den akademiska undervisningens och ur allmänt vetenskaplig synpunkt. Vad man behövde, vore givetvis dels ett självständigt psykologiskt laboratorium, utrustat med ett tillräckligt antal arbetsrum och däremot svarande årsanslag för den experimentella attiraljen, dels och framför allt en egen lärostol i ämnet. Då emellertid frågan om anslag och lokal för laboratoriet väl lämpligen bör få sin lösning i samband med den allt mera brännande frågan om lokaler för den humanistiska sektionens ämnen i det hela, skall jag i detta sammanhang ej närmare upptaga densamma utan inskränker mig till det för närvarande angelägnaste och hemställor om upptagande bland årets riksdagspetita av ett förslag till inrättande vid Uppsala universitet av en *laboratorsbefattning i experimentell psykologi* med enahanda tjänstgöringsskyldighet och avlöningsförmåner, som tillkomma motsvarande befattningar inom medicinska fakulteten. Väl är jag fullt medveten därom, att en vetenskap av psykologiens vikt och värde borde bli företrädd av en egen, självständig professor. Men man torde av lämplighetsskäl böra stanna vid det nyss framförda förslaget såsom innebärande det ur undervisningssynpunkt oumbärligaste. I en laborators tjänstgöring plägar ju för övrigt ingå utom ledande av laborationsövningar även hållande av ett visst antal speciellare föreläsningar. I samband med dessa sistnämnda torde den högre undervisningen i psykologi, inklusive viktigare specialområden, kunna nöjaktigt tillgodoses, vartill även kommer den omständigheten, att psykologiska problem, sär-

deles från det s. k. högre själslivets område, i ej ringa omfattning behandlas vid undervisningen i teoretisk och praktisk filosofi samt i pedagogik.

Slutligen må påpekas, att vid den här föreslagna befattningens eventuella tillsättning fullt kompetent person vore att tillgå.

Uppsala den 31 mars 1913.

Bertil Hammer.

* * *

Sedan ovanstående skrivits har följande meddelande ingått från professorn i psykologi vid Harvard University, U. S. A., vilket på grund av dess författares stora vetenskapliga anseende förtjänar särskilt beaktande.

Cambridge, Mass., den 29. Mai 13.

1. In der Harvard Universität, in der ich seit zwanzig Jahren ordentlicher Professor der Psychologie und Direktor des Psychologischen Laboratoriums bin, sind die Stellungen für Psychologie verhältnismässig scharf von denen der Philosophie getrennt. Wir haben einen ordentlichen Professor für Psychologie, einen ausserordentlichen Professor für vergleichende Psychologie (Professor Yerkes), einen ausserordentlichen Professor für pädagogische Psychologie (Professor Dearborn), einen ausserordentlichen Professor für physiologische Psychologie (Professor Holt), einen Instruktor für experimentelle Psychologie (Dr. Langfeld) und daneben neun ordentliche und ausserordentliche Professoren für die verschiedenen Gebiete der Philosophie. Einige von diesen geben Kollegien, die zum Teil ebenfalls psychologische Gebiete berühren.

3. Mein Psychologisches Laboratorium füllt zwei Stockwerke der speziell für die Philosophie und Psychologie gebauten Emerson Hall. Das Hauptstockwerk, das für menschliche Psychologie bestimmt ist, hat 24 Räume, das darüberliegende Stockwerk, das speziell für Tierexperimente dienen soll, 12 Räume. Von den Laboratorienzimmern für menschliche Experimente sind fünf Dunkelzimmer, ein schallsicheres Zimmer, eins eingerichtet für Praktikantenübungen, eins für die sogenannten Tests. Gleichzeitig sind in anderen Stockwerken des Gebäudes die Hörsäle für die psychologischen Vorlesungen und eine fünftausend Bände umfassende Spezialbibliothek für Seminarstudenten. Die Jahresausgaben des Laboratoriums betragen etwa 2000 Dollar.

4. Meine psychologische Hauptvorlesung wird von fast fünfhundert Zuhörern besucht, die vorgeschrittenen Spezialkollegien der Psychologie von dreissig bis fünfzig Studenten. Die Uebungskurse im Laboratorium werden für je zwanzig Studenten eingerichtet, und etwa zwanzig Studenten leiten jährlich die besonderen Untersuchungen die zu Doktorarbeiten führen.

5. Der Gedanke, dass eine Universität mit 2400 Studenten die Psychologie nicht als ein selbständiges Fach betrachtet und durch einen eigenen ordentlichen Lehrstuhl vertritt, erscheint vom amerikanischen Standpunkte aus fast undenkbar. Wir haben bereits ein Stadium erreicht, bei dem Gebiete wie vergleichende Psychologie, ange-

wandte Psychologie, pädagogische Psychologie und so weiter auf dem Punkte sind, sich zu selbständigen Fächern mit eigenen vollen Lehrstühlen zu entwickeln. Die allgemeine experimentelle Psychologie dagegen hat dieses Stadium meines Wissens überall erreicht, und ihre weitgehende Selbständigkeit hat nicht nur zu einem ungeheuren Aufschwung der psychologischen Studien geführt, sondern auch überall meines Wissens günstig auf die Selbständigkeit der Philosophie zurückgewirkt. Die Philosophie hatte nur zu leiden, so lange sie die Psychologie wie einen anhängenden Teil mitschleppen musste. Sobald die Psychologie erst einmal losgelöst war und zu eigener Kraftentfaltung gelangte, konnte die Philosophie selbst daraus neue Freiheit gewinnen und genau das Gleiche gilt von der Pädagogik.

Hugo Münsterberg.
